La tria

per **ANDREU LONCÀ**

La caça de la balena

Van veure *Moby Dick* al Teatre Fortuny de Reus. Fou un mercat de vanitats: el públic, perquè anàvem a estalviar-nos l'àrdua lectura de l'obra de Melville, difícil, llarga, al·legòrica, sense unitat estilística, complexa. L'actor, Josep Maria Pou, venia a treure rèdit d'un clàssic nord-americà fundacional que no es pot portar pas als teatres sense trair-lo profundament. El senyor Cabestany, que en signava el text teatral, tampoc no se'n sortia. ¿Com pots representar la mar oceana i la malèfica obsessió de Moby Dick a les tramoies d'un teatre burgès? Burgès del Fortuny de Reus, és clar. En molts sentits, *Moby Dick* és una obra intraduïble tant al castellà com a altres llengües romàniques. És una obra radicalment nord-americana. Tant en les paraules que remeten a un sol concepte –*landlessness*– com en el concepte vital que expressa: qui pot fer-se càrrec, ni tan sols imaginativament, sobretot si està acostumat a anar de la botiga al pis o del pis a la classe de l'institut o al despatx d'advocats, del que significa enrolar-se en un vaixell a la caça de la balena, amb la possibilitat certa que aquell vaixell no torni mai més a port? La closca de nou batzaquejada al mig de l'oceà. L'arpó a les mans en una caça sangonosa i cruel, de mamífer a mamífer. L'odi és més fort que la bondat. ¿Qui pot imaginar-se en un teatret pintat de mones i làmpades d'orfebreria què significa viatjar –sense el retorn assegurat– per una mar oceana immensa, sense ribes, amb vaixells de fusta, durant dies i mesos i anys? Com pot representar-se en un escenari la joia esponjosa de veure un cetaci en alta mar?

Josep Maria Pou semblava més Don Quixot en alta mar, amb un pla de pensions assegurat, que no pas un balener emprenyat cercant una balena amb la pell cosida de ferides. La seua veu commou a llambregades. Els secundaris són anodins. L'aspecte èpic queda esmorteït en les paraules que reboten per la platea com pilotes amb aire fúnebre.

L'OBRA DE TEATRE 'MOBY DICK' ÉS TRAÏCIÓ, UNA PRESA DE PÈL PER MOTIUS DIVERSOS

L'actor fa de profeta de la mort que s'atansa, fosca i lúgubre. Veus la renglera de closques del públic i te'ls imagines removent-se vius als taüts i les tombes.

En conjunt, em sembla una presa de pèl tant pel que significa de peresa de voler encarar la lectura àrdua d'una obra que conté moltes obres –vaig al teatre i m'estalvio de llegir-la, i ja sé de què va– com en el sentit que el teatre ha d'implicar alguna mena de gir mental, de moviment intel·lectual, de commoció de coneixement. I no n'hi ha.

Hi ha l'admiració pels actors vells, l'admiració per la feina feta per part dels que ja comencem a ser vells, que han perdut fins i tot una cama en llurs llargs dies de teatre. Hi ha la curiositat de saber com s'ho faran per mostrar la grandesa verbal i èpica de la novel·la de Melville.

És una novel·la que, en si, és una gran desmesura; l'adaptació que dirigeix Andrés Lima no arriba ni a la gràcia cant del rossinyol. La nostra és una època de dropos!

FOCUS DAVID RUANO